

Οι Αρχαίοι και η πολιτική

ΤΟΥ ΑΡΧΗΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Βασίλης Μπετσάκος

Το βιβλίο του Βασίλη Μπετσάκου για τον πολιτικό λόγο των Αρχαίων Ελλήνων αποτελεί μια πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη που επικεντρώνεται στον αρχαιοελληνικό λόγο περί πολιτικής, δηλαδή στην πόλη, τον πολίτη, το πολίτευμα, τον πολιτικό και το πολιτικό στοιχείο. Σχολιάζονται πολλά κείμενα των αρχαίων συγγραφέων, στα οποία εντοπίζονται, άμεσα ή έμμεσα, ποικίλες πτυχές του πολιτικού φαινομένου.

Εχουμε εδώ να κάνουμε με ένα έργο ποιοτικό και απαιτητικό, με ένα επιστημονικό πόνημα, το οποίο όμως αφορά όλους τους αναγνώστες. Κατ' αρχάς, επειδή προάγει την αρχαιογνωσία, τη στιγμή που η γνώση της Αρχαιότητας δεν είναι διαδεδομένη στη νεοελληνική κοινωνία, παρά τα ιδεολογήματα και τις ιδεοληψίες περί του μεγαλείου των «αρχαίων ημών προγόνων». Επιπλέον, επειδή άπτεται της πολιτικής φιλοσοφίας, δηλαδή ενός κλάδου από τον οποίο δικαιούμαστε να περιμένουμε κρίσιμα και πολύτιμα πορίσματα, ιδιαίτερα σε τούτες τις δύσκολες εποχές που ζούμε.

Το βιβλίο δομείται σε δώδεκα ενότητες ή κεφάλαια, οι οποίες διαιρούνται σε υποενότητες ή υποκεφάλαια. Υπάρχουν συνολικά 55 υποενότητες. Στην αρχή της κάθε ενότητας προηγούνται σύντομα Προλεγόμενα, ενώ στο τέλος της έπεται μια συνοπτική αναφοράς βιβλιογραφία, χρηστική και ωφέλιμη.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να ειπωθεί πως το εν λόγω έργο του Βασίλη Μπετσάκου αποτελεί σημαντική συμβολή στην ελληνική βιβλιογραφία για τον αρχαιοελληνικό πολιτικό λόγο και τη συναφή προβληματική, διότι πραγματεύεται με πρωτότυπο τρόπο όλα αυτά τα κρίσιμα θέματα για την πολιτική επιστήμη, αλλά και για τη δημοκρατική θεωρία και πράξη

μη. Σε κάθε υποενότητα, μετά το μεταφρασμένο αρχαίο απόσπασμα ακολουθεί ένας συμπυκνωμένος σχολιασμός υπό τον τίτλο «Ανάγνωση». Πρόκειται για μια δομή που είναι εύστοχα φτιαγμένη και μπορεί κάλλιστα να εξυπηρετήσει και διδακτικούς σκοπούς, δηλαδή προσφέρεται για απαιτητικούς μαθητές Λυκείου και για φοιτητές.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η Εισαγωγή

στο όλο έργο, η οποία καταλαμβάνει 26 σελίδες, συμπεριλαμβάνοντας έναν πίνακα εκδόσεων των έργων των αρχαίων συγγραφέων, καθώς και έναν χρήσιμο χρονολογικό πίνακα, με τις εποχές, τα γεγονότα και τους συγγραφείς της Αρχαιότητας (μιλούμε για μια περίοδο που εκτείνεται από τον Όμηρο μέχρι τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου). Διατρέχουμε λοιπόν περίπου πέντε αιώνες αρχαιοελληνικής πολιτικής σκέψης.

Στη γενική εισαγωγή του, ο συγγραφέας αναλύει τέσσερις βασικές έννοιες: Πόλις, Λόγος, Φιλοσοφία, Δημοκρατία. Ετσι, μαθαίνουμε τα βασικά γύρω από την έννοια της αρχαιοελληνικής πόλεως, δηλαδή του κράτους, στο πλαίσιο της οποίας αναπτύχθηκε η έννοια του λόγου, που συνδέεται άρρηκτα με τη φιλοσοφία, κι εκείνη με τη σειρά της σχετίζεται με τη δημοκρατία. Κατόπιν, εξηγούνται η μέθοδος συγγραφής του βιβλίου και οι επιδιωκόμενοι στόχοι, οι οποίοι και επιτυγχάνονται στο ακέραιο.

Οι πρώτες πέντε ενότητες περιλαμβάνουν γενικά θέματα περί πολιτικής, όπως είναι η φύση και η σύσταση της πολιτικής κοινωνίας, η πόλη-κράτος, ο νόμος και η ισότητα, καθώς και τα πολιτεύματα (βασιλεία, αριστοκρατία, ολιγαρχία, τυραννία, δημοκρατία). Οι επόμενες πέντε ενότητες επικεντρώνονται ειδικότερα στην αθηναϊκή άμεση δημοκρατία, αναλύοντας τις μεταρρυθμίσεις εκδημοκρατισμού, τους πολίτες, το πολίτευμα, τους θεσμούς, τον «λαϊκισμό» και την οχλοκρατία, καταλήγοντας στο δίκαιο του ισχυρού και στην ύβρι. Οι δύο τελευταίες ενότητες αφορούν την πολιτική πρόταση του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, ενώ ο τόμος ολοκληρώνεται με μια σειρά από ευρητήρια (όρων, ονομάτων, χωρίων αρχαίων συγγραφέων), καθώς και με μια πλούσια βιβλιογραφία.

Προκειμένου να αντιμετωπίσει το εξαιρετικά απαιτητικό θέμα του, ο Μπετσάκος επιλέγει να κινηθεί στο μεταίχμιο μεταξύ πολιτικής και ηθικής φιλοσοφίας. Αναλαμβάνει να σκεφτεί τις πολιτικές, ηθικές και πολιτισμικές προεκτάσεις της αρχαιοελληνικής παράδοσης, που οδηγούν στη θεμελίωση μιας πρωτότυπης σύλληψης για την ανθρώπινη κοινωνία από τον 8ο μέχρι και τον 4ο προχριστιανικό αιώνα. Πράγματι, ο συγγραφέας από τη δική του σκοπιά θέτει στο επίκεντρο της προβληματικής τον άνθρωπο ως μέλος ενός συνόλου, μιας συλλογικότητας, μιας κοινωνίας ισών και ελεύθερων πολιτών.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να ειπωθεί πως το εν λόγω έργο του Βασίλη Μπετσάκου αποτελεί σημαντική συμβολή στην ελληνική βιβλιογραφία για τον αρχαιοελληνικό πολιτικό λόγο και τη συναφή προβληματική, διότι πραγματεύεται με πρωτότυπο τρόπο όλα αυτά τα κρίσιμα θέματα για την πολιτική επιστήμη, αλλά και για τη δημοκρατική θεωρία και πράξη. Είναι ενδιαφέροντα τα ζητήματα που ανακύπτουν μέσα από την ανάγνωση της ωραίας αυτής μελέτης, η οποία αποτελεί ιδανική τροφή για προβληματισμό γύρω από επίκαιρα προβλήματα της δικής μας εποχής. Βεβαίως, στα ερωτήματα αυτά καλούνται να σκεφτούν και να απαντήσουν, σε τελική ανάλυση, ο αναγνώστης και η αναγνώστρια του βιβλίου.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΕΤΣΑΚΟΣ
Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΕΤΣΑΚΟΣ
Ο πολιτικός Λόγος των Αρχαίων Ελλήνων
Λόγος για την πόλη, τον πολίτη, το πολίτευμα, τον πολιτικό, για την πολιτική, τον πολιτικό, για την πολιτική

Σελ. 510
ΠΑΤΑΚΗΣ, 2022

Ανοιχτό Βιβλίο